

BINNENKRANT



Huis De Zalm, Zoutwerf 5
2800 Mechelen

Verantwoordelijke uitgever: Fons Dierickx, Grote Baan 193, 9310 Herdersem

BIJLAGE


ONS HEEM

juli-augustus-september 2008

driemaandelijks tijdschrift
afgiftekantoor: 2800 - Mechelen Mail
P 408944

INHOUDSTAFEL

| | |
|--|----|
| Een (lokaal) geheugensteuntje | 2 |
| Europese Commissie en Vlaamse overheid steunen internationale erfgoedconferentie | 4 |
| Zet je activiteit in de kijker! Hoe bondig en boeiend communiceren? | 6 |
| VIOE ontwikkelt gids voor het maken van erfgoedroutes | 7 |
| Inspiratiedag en Infosessies 'Uit vriendschap!' | 11 |
| Wetenschappelijk onderzoek deelcollecties erfgoed in het Land van Waas - beknopte voorstelling van de onderzoeksresultaten | 12 |
| 'In Balans!' met Zenith 2008 | 17 |
| Molenland Vlaanderen: een tweeluik | 18 |
| Forum Vlaamse Archeologie in het voetlicht | 19 |
| Mijmeringen | 20 |

Met steun van de
Vlaamse overheid 

Een (lokaal) geheugensteuntje

Sinds 2005 loopt binnen Heemkunde Vlaanderen vzw het project 'Lokaal Geheugen'. Dit project biedt ondersteuning aan iedereen met een collectie lokaal erfgoed: lokale musea, heemkringen en andere erfgoedverenigingen, particulieren met een erfgoedcollectie.

Lokaal Geheugen wordt gedragen door een breed samenwerkingsverband van Heemkunde Vlaanderen vzw met de provinciebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie, Volkskunde Vlaanderen vzw en FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw. Het project is mogelijk dankzij de financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap.

Misschien doet de naam 'Lokaal Geheugen' niet meteen een belletje rinkelen. Maar ongetwijfeld heb je al gehoord van de diverse acties binnen Lokaal Geheugen. We zetten ze even op een rijtje.

Helpdesk Lokaal Erfgoed

Hoe bewaar je een 18^{de}-eeuwse bijbel? Wat komt er kijken bij de inventarisatie van een collectie objecten? Of hoe begin je aan een project mondelinge geschiedenis? Met al deze en andere vragen over lokaal erfgoed kan je terecht op www.helpdesklokaalerfgoed.be. Het principe is eenvoudig. Je typt je vraag in op een speciaal formulier. Binnen een termijn van tien dagen krijg je per mail een persoonlijk antwoord terug. Dit antwoord komt van een specialist terzake.

Op www.helpdesklokaalerfgoed.be vind je ook tips over de zorg voor en de ontsluiting van je collectie. Bovendien kom je er meer te weten over alle actielijnen van Lokaal Geheugen.

Avondcursussen

Je hebt er wellicht al van gehoord: de avondcursussen voor lokale erfgoedbeheerders. Op deze cursussen krijg je praktijkvoorbeelden en toegankelijke achtergrondinformatie over één aspect van de zorg voor en de ontsluiting van lokaal erfgoed. Zo'n cursus is trouwens een ideaal moment om andere lokale erfgoedbeheerders te leren kennen of om bij te praten met oude bekenden.

De voorbije maanden vonden in elke provincie cursussen plaats over de omgang met een bepaald soort erfgoed: agrarisch erfgoed; textiel en mondelinge geschiedenis. De presentaties van deze cursussen kan je downloaden op www.helpdesklokaalerfgoed.be (onder de rubriek achtergrondinformatie/rapporten).

In het najaar van 2008 start een nieuwe cursusreeks. Centraal in deze cursusreeks staat de relatie van een lokale erfgoedbeheerder met zijn publiek. Hoe kan je een publiek (blijven) aantrekken en boeien? Aan deze vraagstelling wijden we drie cursussen. Achtereenvolgens komen aan bod: presentatietechnieken, communicatie & promotie en doelgroepenwerking en diversiteit.

Katernen

In de Binnenkrant kan je geregeld een dossier lezen over een thema dat tijdens een avondcursus aan bod is gekomen. Inmiddels zijn al vijf katernen verschenen:

- Weet wat je in huis hebt: over verzamelbeleid & objectregistratie
- Weet wat je waard bent: over projectwerking en subsidies
- Erfgoed als onderdeel van het lokale cultuurbeleid

www.helpdesklokaalerfgoed.be

start •
vragenformulier •
tips & adviezen •
nieuws •
kalender •
achtergrond •
weblinks •
wie zijn wij •
colofon •

startpagina

Welkom!

Beheer je een collectie lokaal erfgoed? Dan is deze website geknipt voor jou. Je vindt hier concrete informatie en eenvoudige tips om je collectie optimaal te beheren.

Wat kan je verwachten van helpdesk lokaal erfgoed?

- **Advies**
Met al je vragen over lokaal erfgoed kan je terecht op ons vragenformulier. Klik hier om te weten hoe het vragenformulier werkt.
- **Informatie**
Je vindt hier ook nieuws, literatuur en weblinks over lokaal erfgoed. Op zoek naar activiteiten of cursussen rond erfgoed? Bekijk onze kalender.

< start <

www.helpdesklokaalerfgoed.be:
hét adres voor iedereen met een
collectie lokaal erfgoed.

- Lang leve je collectie: over goed behoud en beheer van je collectie
 - Komt dat horen: over mondelinge geschiedenis
- Heb je zo'n katern gemist? Ga dan naar www.helpdesk-lokaalerfgoed.be. Bij de rubriek achtergrondinformatie/rapporten kan je alle katernen nalezen en downloaden.

Proeftuinen

Binnen Lokaal Geheugen wordt ook gesleuteld aan proeftuinen. Een 'proeftuin' is een project met een of meerdere lokale erfgoedorganisaties over een welbepaald onderwerp, zoals mondelinge geschiedenis, etnisch-culturele diversiteit, presentatietechnieken ... De bedoeling is inspirerende methodes en inhoud op kleine schaal te ontwikkelen, uit te testen en te evalueren.



Momenteel loopt een proeftuin 'culturele diversiteit'. Uitgangspunt van deze proeftuin is dat het recreatiedomein in Hofstade (Zemst) een cultureel divers publiek trekt en dat dit altijd al zo is geweest. Voor deze proeftuin hebben Heemkring De Semse en Sportimonium de handen in elkaar geslagen. Andere partners zijn FARO, de provincie Vlaams-Brabant, de erfgoedcellen van Brussel en Mechelen en Heemkunde Vlaanderen vzw. Op de foto: enkele baders in *Hofstade-les-Bains* (jaren 1930).

Binnen Lokaal Geheugen zijn zeven proeftuinen opgestart. De (eerste) resultaten van elke proeftuin worden kort voorgesteld op de avondcursussen. Van twee proeftuinen is nu een documentaire beschikbaar:

- Over behoud en beheer van agrarisch erfgoed (met het Landbouwmuseum van Kemmel)
- Verhalen over het Dr. Schweitzerplein – over mondelinge geschiedenis (met Heemkundige Kring Sint-Achtenberg)

In deze documentaires vertellen de lokale erfgoedbeheerders hoe ze de proeftuin hebben aangepakt. Je kan een DVD gratis bestellen door een mail te sturen naar gregory.vercauteren@heemkunde-vlaanderen.be.

Gids Lokaal Erfgoed

Op www.helpdesklokaalerfgoed.be verschijnt in de loop van het najaar van 2008 een gids lokaal erfgoed. Bedoeling is dat je in deze gids kan zoeken naar lokale erfgoedbeheerders uit je regio. In de eerste fase zal deze gids de contactgegevens bevatten van ruim 450 heemkringen in Vlaanderen en Brussel. Deze gids zal vervolgens worden uitgebreid met een overzicht van lokale musea en archief- en documentatiecentra in Vlaanderen en Brussel.

Meer weten?

Kortom, Lokaal Geheugen heeft nog heel wat in petto voor lokale erfgoedbeheerders. Je hoort dus zeker nog van ons.

Wil je meer weten over Lokaal Geheugen? Surf dan naar www.helpdesklokaalerfgoed.be (naar de rubriek wie zijn wij?). Of neem contact op met de projectmedewerker:

Gregory Vercauteren

Adres: Heemkunde Vlaanderen vzw - Zoutwerf 5, 2800 Mechelen

Tel.: 015 20 51 74

Email: gregory@vercauteren@heemkunde-vlaanderen.be

Europese Commissie en Vlaamse overheid steunen internationale erfgoedconferentie

Om haar internationale werking verder te zetten, vroeg Heemkunde Vlaanderen vzw dit jaar voor het eerst in haar geschiedenis subsidies aan bij de Europese Commissie. In juli werden deze subsidies – in het kader van het ‘Europe for Citizens’ programma – ook effectief toegekend. De subsidies zullen gebruikt worden voor de organisatie van een Europese erfgoedconferentie. Het initiatief wordt ook financieel gesteund door de beide Vlaamse ministers die bevoegd zijn voor erfgoed. Minister van Cultuur Bert Anciaux sprak zelfs expliciet zijn appreciatie uit over dit voorbeeldproject.

De ‘European Conference on Civil Society Organisations active in the Field of Heritage’, waarvoor de voorbereidingen intussen in volle gang zijn, zal plaatsvinden op 23 en 24 maart 2009 in Mechelen. De wederzijdse relatie tussen actief burgerschap en het vrijwillig engagement voor erfgoed vormt het uitgangspunt voor deze conferentie. De conferentie wil de duidelijke rol aantonen die erfgoedverenigingen spelen in het bewaren en overdragen van erfgoed in Europa en hoe zij zo bijdragen tot een betere Europese samenleving. Daarnaast wil de conferentie aan het middenveld vernieuwende instrumenten, inspirerende voorbeelden, een uitgebreid netwerk en de morele steun aanreiken om hun werk verder te zetten in het Europa van de 21ste eeuw.

De doelgroep van de conferentie is het brede veld (roerend en onroerend erfgoed) van erfgoedverenigingen in heel Europa (zowel lokale, regionale, nationale als Europese vrijwilligersorganisaties, middenveld, koepelverenigingen, netwerkororganisaties, stichtingen, etc.). Dit veld werd reeds voor een groot deel door de projectpartners in kaart gebracht in de ‘Inventory of Heritage Organisations in Europe’ (www.heritage-organisations.eu). De projectpartners mikken op 180 deelnemers op de Europese conferentie. Ze streven hierbij naar 135 Europese gasten uit minstens 27 verschillende landen.

Om een zo gevarieerd mogelijk programma samen te stellen voor de conferentie, werd een ‘call for practices’ gelanceerd. Iedereen kan interessante projecten voorstellen die aansluiten bij het thema van de conferentie. Meer details hierover vind je op de volgende pagina. Wie interesse heeft om de conferentie bij te wonen, kan dit al melden aan tijl.vereenoghe@heemkunde-vlaanderen.be.

HERITAGE CARE THROUGH ACTIVE CITIZENSHIP
European Conference on Civil Society Organisations
active in the Field of Heritage

Mechelen, Belgium
 March 23-24, 2009
 Inventory of Heritage Organisations in Europe (IHOE)
www.heritage-organisations.eu



CALL FOR PRACTICES

Non governmental heritage organisations (can) play a crucial role in the field of heritage. Recent international heritage conventions (UNESCO, Council of Europe, ...) now finally fully acknowledge the importance of volunteers and civil society in protecting and safeguarding all kinds of heritage. What is happening –in practice - in your international network in Europe? Which initiatives look particularly promising?

We are urgently searching for descriptions or nominations of inspiring practices and heritage projects in Europe, in which heritage organisations (especially those working for or with volunteers) or networks in civil society play an interesting role. Do you know such good practices in your own or other European countries? Please share the information and send us a short description of such project(s), mentioning the coordinates (URL, address, ...) with a motivation why you consider it as an interesting example. It is not the intention that you present your own projects, practices or organisations, but that you draw the attention of other colleagues to initiatives elsewhere in Europe or in your country that merit special consideration. The most interesting examples will be discussed at the European Conference on Civil Society Organisations active in the Field of Heritage, which will be held in Mechelen, Belgium (March 23-24, 2009).

Please note these dates. This conference is sponsored by the European Commission and the Flemish government. It will be a platform for European organisations active in all fields of heritage – both tangible and intangible - to share relevant experiences, good practices and success stories.

Themes include, but are not limited to:

- support of voluntary heritage initiatives
- quality management in heritage NGOs
- visibility of heritage organisations
- creation of (international) heritage networks
- the value of cultural heritage for society
- intercultural dialogue

Please help us at this stage to help us identify promising, innovative or thought-provoking heritage projects in Europe. We are looking forward to receive your suggestions at conference@heritage-organisations.eu.

We will be sending important information on the conference venue, accommodation and registration in the next announcement in October 2008.

All information about the conference will be available at www.heritage-organisations.eu

Zet je activiteit in de kijker!

Hoe bondig en boeiend communiceren?

Papier is geduldig, maar de lezer niet. Er is in onze maatschappij een groeiende behoefte aan informatie en tegelijk een (over)verzadiging aan diezelfde informatie. Met een paar muisklikken word je letterlijk overspoeld door uiteenlopende boodschappen. Het komt er dus op aan om je boodschap zo scherp en attractief mogelijk te formuleren. Je wil – als schrijver-organisator – immers je lezer aanzetten tot lezen, kijken en bezoeken ...

De Coördinatie Erfgoeddag en Heemkunde Vlaanderen vzw willen je graag hierbij helpen en organiseren samen de werkwinkel ‘**Zet je activiteit in de kijker! Hoe bondig en boeiend communiceren?**’ Het opzet is dubbel. Enerzijds geven we je met een interactieve sessie een inzicht in hoe je je pen kunt scherpen en overtuigend je boodschap brengen. Je ontvangt ook een handig overzichtsdokument met heel wat voorbeelden en leestips. Anderzijds willen we meteen inpikken op de communicatieve én organisatorische uitdaging waar heel wat organisaties momenteel met Erfgoeddag voor staan. Voor wie wil, organiseren we aansluitend een individueel overlegmoment over je plannen voor Erfgoeddag 2009.

Deelname is volledig gratis. De werkwinkel wordt georganiseerd in iedere provincie, respectievelijk op volgende data en locaties (onthaal vanaf 19.00u):

- maandag 3 november 2008: **Leopoldsburg**, Polyvalente ruimte Toeristische Dienst, Hechtelsesteenweg 7/1, 3970 Leopoldsburg, 19.30 – 22.00 uur
- dinsdag 4 november 2008: **Knokke-Heist**, Sincfala, Museum van de Zwinstreek, Pannenstraat 140, 8300 Heist, 19.30 – 22.00 uur
- donderdag 6 november 2008: **Gooik**, Cultuurschuur Gemeenschapscentrum De Cam, Dorpsstraat 67, 1755 Gooik, 19.30 – 22.00 uur
- vrijdag 7 november 2008: **Mechelen**, Erfgoedcentrum Lamot, Dijlezaal, Van Beethovenstraat 8/10, 2800 Mechelen, 19.30 – 22.00 uur
- maandag 17 november 2008: **Oosterzele**, Erfgoedhuis Oosterzele, zaal André De Ganck, Sint-Antoniusplein 10, 9860 Moortsele, 19.30 – 22.00 uur

Na de werkwinkels krijg je de gelegenheid op individuele basis te overleggen met een medewerker van Heemkunde Vlaanderen vzw of met de Coördinatie Erfgoeddag.

Voor meer info zie www.heemkunde-vlaanderen.be en www.erfgoeddag.be



VIOE ontwikkelt gids voor het maken van erfgoedroutes

Je wil graag uitpakken met de bijzonderheden van je streek: een sprekend monument, een lokaal museum of een typisch volksverhaal dat kenmerkend is voor jouw gemeenschap. Rondom je gemeente ligt bovendien een prachtig natuurgebied met waardevolle landschappelijke elementen die de toeristische dienst wil ontsluiten met een fietsroute. Verder zijn er historische bezienswaardigheden, een unieke collectie van een bewaarbibliotheek en enkele architecturale hoogstandjes die bezoekers tijdens een stadswandeling kunnen bezichtigen. Daarna is het natuurlijk genieten geblazen, van een streekbiertje in de schaduw van de dorpskerk, of van een proeverij van typische culinaire specialiteiten. Erfgoed daagt de kunstzinnig of historisch geïnteresseerde bezoeker uit, prikkelt de gastronom en verwent de natuurliefhebber. Voor iedereen valt er wat te ontdekken.

Maar hoe verenig je al deze verschillende vormen van erfgoed in een presentatie die tegelijk flexibel en aantrekkelijk is? Een erfgoedroute is hiervoor een uitgelezen middel! Het Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE) heeft een praktische gids ontwikkeld om erfgoedroutes te maken. De website 'Op stap met erfgoed' is bedoeld voor erfgoedverenigingen en toeristische diensten, maar ook voor iedere geëngageerde vrijwilliger. Een bijzondere aandacht gaat uit naar de vernieuwende mogelijkheden van digitale technologieën, zowel voor het communiceren van erfgoed aan het grote publiek als op het vlak van erfgoedbeheer. Het VIOE hoopt met de gids bij te dragen aan het groeiende succes van erfgoedroutes in Vlaanderen.

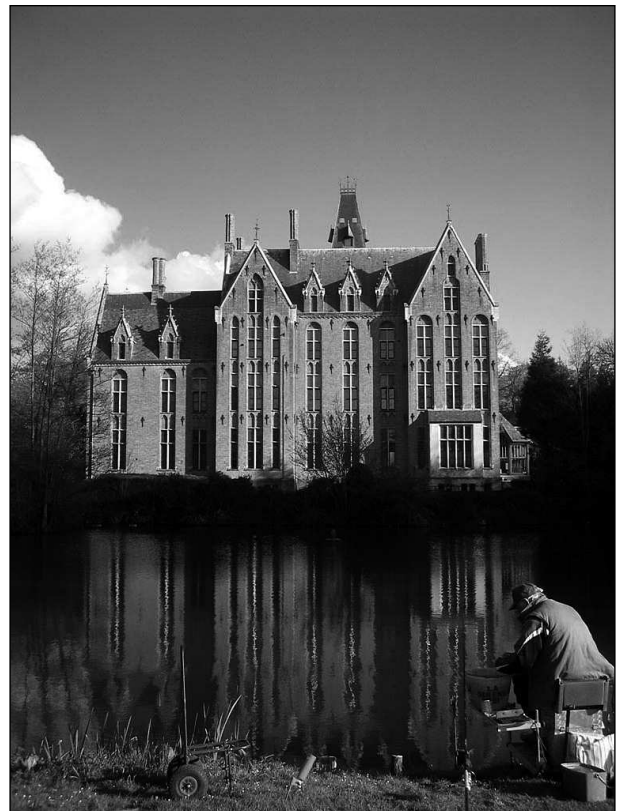
Het concept van een themaroute is niet nieuw. Erfgoed als thema voor een route zit de laatste jaren in de lift, maar een handleiding voor het ontwerpen van zo'n route was er nog niet. Met 'Op stap met erfgoed' kan iedereen er nu een maken. Hoe begin je eraan? Waar vind je de juiste informatie en hoe presenteer je die? Hoe beheer je de route? Op al die vragen en meer biedt de webgids een antwoord.

'Op stap met erfgoed' leert je hoe je divers erfgoed - of dat nu roerend, onroerend of immaterieel is - in een sterk inhoudelijk verhaal kunt combineren, zowel onderling als met andere toeristische blikvangers. Zo kunnen bijvoorbeeld landschappen, monumenten en volksverhalen samen met lokale gastronomie beleefd worden in een traject dat wandelend of fietsend kan afgelegd worden.

Erfgoedroutes kunnen zowel in de stad als in landelijke

gebieden uitgestippeld worden, al dan niet voorzien van gps-navigatie. Met zulke nieuwe technologieën en mobiele gidsen krijgen erfgoedroutes ook een digitale en interactieve component zonder dat ze hun laagdrempeligheid verliezen. 'Op stap met erfgoed' bundelt die inzichten in een praktische gids, aangevuld met tips en handige links.

www.opstapmeterfgoed.be



Het Kasteel van Caloen in Loppem (foto: www.erf-goed.be)

Zes stappen voor het maken van een erfgoedroute

Stap 1: Hoe begin je eraan?

Als eerste stap maak je een blauwdruk van de route. Hierin bepaal je de doelstellingen die je met de erfgoedroute wil bereiken, de partners of erfgoedspecialisten die nodig zijn voor de uitwerking ervan, de doelgroepen die je wil aanspreken, de troeven waarover je beschikt, de geografische of thematische richting die je wil inslaan en de presentatie- en communicatiemiddelen waar je voorkeur - of budget - naar uitgaat. Pas wanneer je op die manier een globaal beeld van de uit te stippelen erfgoedroute hebt opgesteld, kan je beginnen met de concrete samenstelling, uitwerking en presentatie van de route.

Stap 2: Het verzamelen van de inhoud

Bij het ontwerpen van een erfgoedroute ben je zowel verantwoordelijk voor het samenstellen van een fysiek als van een inhoudelijk traject dat de bezoeker kan boeien. De samenstelling van het inhoudelijke traject vergt het verzamelen van informatie over het erfgoed, het structureren van deze informatie tot een aantrekkelijk verhaal en het opslaan ervan in een (digitaal) bestand.

Stap 3: Het uitstippelen van een route

De inhoud en het traject van een erfgoedroute beïnvloeden elkaar. Een goede erfgoedroute slaagt erin verschillende erfgoedelementen te verbinden door een interessant parcours dat naargelang de doelstellingen sportief, avontuurlijk of juist geschikt voor rustige familie-uitstappen wordt opgevat.

Stap 4: De presentatie van de route

Hoe ga je de resultaten nu presenteren? Er zijn verschillende mogelijke presentatievormen, die alle zijn samengesteld uit woord, beeld en/of geluid. Met deze bestanddelen ontwerp je een gedrukte weergave in tekst, maak je een mondelinge presentatie zoals een voice-over, breng je erfgoed tot leven met een echte of virtuele gids of door middel van een traditionele evocatie, visualiseer je het grafisch met foto's, video of 3D-technologie. Elke presentatievorm heeft zijn eigen troeven, maar ook zijn eigen vereisten. In de praktijk zal je allicht een combinatie van verschillende manieren gebruiken.

Stap 5: de implementatie van de route

Tijdens de implementatiefase krijgt je erfgoedroute eindelijk gestalte. Je uitgestippelde traject ontvangt een fysieke infrastructuur in de vorm van bordjes en bewegwijzering. Je erfgoedverhaal wordt omgezet in de presentatievormen die je koos: infopanelen en brochures worden gedrukt, gidsen opgeleid, kaarten uitgetekend. Als je voor een digitale erfgoedroute hebt gekozen, wordt tijdens de implementatie ook het systeem operationeel en de technologische infrastructuur aangekocht en geleverd: multimediapanelen, digitale kiosken, mobiele gidsen.

Stap 6: het beheer van de route

De uitwerking van een erfgoedroute vergt heel wat tijd en inspanningen: van studiewerk, overleg, trajectontwerp en redactie tot de feitelijke implementatie en het lanceeringsmoment, zonder daarbij de financiële investering te vergeten. Het resultaat van al die inspanningen verdient een voortreffelijk beheer dat gericht is op duurzaamheid. Dat lijkt evident, maar in de praktijk wordt er wel eens onvoldoende aandacht aan besteed.

Deze zes stappen worden verder uitgewerkt op de website www.opstapmetergoed.be

RouteYou.com gidst je langs betreden paden

RouteYou.com is een gebruiksvriendelijke site waar je tal van reismogelijkheden interactief kan bekijken, afprinten en downloaden. Daarnaast kan je ook zelf routes aanmaken en delen. De routes zijn volgens bepaalde belevingsverwachtingen uitgedacht, zoals fietsvriendelijkheid, toeristisch karakter, veiligheid... De wandelingen kunnen geselecteerd worden op o.a. afstand, thema (archeologie, werelderfgoed...) en op kenmerk (bijvoorbeeld kind- of rolstoelvriendelijk). Bij iedere reisweg krijg je een gedetailleerd plan en uitleg over de verschillende bezienswaardigheden die je op je tocht passeert. Via de website kun je de aangeboden routes op een handige manier afprinten en zelfs downloaden op je pda of gps.

Iedereen kan een gratis account op RouteYou.com aanmaken. Eens je je account hebt aangemaakt, kan je meteen beginnen met het aanmaken en delen van routes. Ook Erfgoed Vlaanderen ging al een samenwerking aan met RouteYou. Een aantal erfgoedwandelingen die eerder in het ledentijdschrift 'Erfwoord' verschenen (Damme, Roeselare, Sint-Niklaas, Maaseik, Koksijde), zijn nu gedigitaliseerd en beschikbaar voor iedereen.

www.routeyou.com

www.erfgoed-vlaanderen.be

Een praktijkvoorbeeld: Onroerend religieus erfgoed in Dudzele

In het kader van het samenwerkingsproject 'Musea in de Zwinstreek', waarin dit jaar het religieuze erfgoed centraal staat, heeft de heemkundige kring 'De Vrienden van het Ambacht Dudzele' recent een project opgezet rond het onroerend religieus erfgoed in Dudzele (Brugge). De vereniging maakte een inventaris van de nog bestaande gedenk- en staakkapelletjes en muur- en gevelnissen in Dudzele. De gegevens werden verwerkt in een fietsroute langs de verschillende kapelletjes, die ontsloten werd via RouteYou.com. Een kleine tentoonstelling met nog wat meer informatie, alle foto's en enkele beelden ging in juli van start in het heemkundig museum 'De Groene Tente' en loopt nog tot het einde van het jaar.

Hans Strubbe, conservator van het heemkundig museum, geeft wat meer uitleg bij het project: "Het is uiteraard onmogelijk om een volledige reconstructie te maken van alle kapelletjes die ooit in Dudzele staan of stonden of de gevels versierden. Velen verdwenen bij het slopen van huizen, wegenwerken enz. De gevels van nieuwgebouwde huizen kennen geen plaats meer voor muurnissen, ook de volksdevotie kent deze eeuw een sterke achteruitgang.

Dudzele was in de middeleeuwen een gekend bedevaartsoord van Sint-Lenaart en de meest luisterrijke ommegang van de streek was eveneens die van Dudzele. Eenmaal per jaar was er de grote Sint-Lenaartomwegang. Die had plaats de eerste zondag van augustus. De devotie tot Maria kende eveneens heel wat aanhangers. Het leek dus wel interessant om te zien wat er anno 2008 nog overblijft van dit religieus erfgoed.”

HV: Hoe ontstond het idee om een erfgoedroute te koppelen aan het project?

Hans Strubbe: “Het idee ontstond eigenlijk na een tip van Estelle Slegers van het museum Sincfala in Knokke-Heist, toen de verschillende mogelijkheden binnen het vastgelegde thema werden besproken. De doelstelling van deze erfgoedroute bestaat in het ontsluiten van een gedeelte van het nog bestaande erfgoed in de gemeente Dudzele. We willen niet alleen de plaatselijke bevolking maar ook een breed publiek van alle leeftijden laten kennismaken met het rijke culturele verleden die de gemeente kende. Een fietsroute is een ideaal middel om de mensen op een aangename en sportieve manier te laten kennismaken met het erfgoed of ze te herontdekken. Het maakt ze eveneens bewust van de waarde ervan. Ook de erfgoedwandelingen kennen de laatste tijd een stijgend succes.”

HV: Wat zijn de voordelen van het opzetten van een erfgoedroute met behulp van RouteYou.com?

Hans Strubbe: “Er zijn talrijke voordelen. Allereerst moet je geen ‘computerwizzard’ zijn om met het systeem te

werken. Het doorlezen van de handleiding, het bekijken van enkele voorbeelden en een korte oefening volstaan om binnen de kortste keren een route online te plaatsen. Er is eveneens geen extra software nodig, enkel het aanmaken van een profiel volstaat. Een ander voordeel is dat je via dit systeem een groot publiek bereikt, diverse groepen kan aanmaken of lid worden van één van deze groepen om je eigen aangemaakte route te promoten. Het is bovendien volledig gratis. Je kan de route eveneens makkelijk uitprinten en downloaden om te laden op je GPS. De RouteViewer en de RoutePlanner kunnen ook makkelijk ingebouwd worden in je eigen website zodat je de routes ook in jouw site kan visualiseren. Je kan wat extra informatie en een foto toevoegen aan je route, wat het ook visueel nog aantrekkelijker maakt.”

HV: Zijn er ook nadelen verbonden aan het systeem?

Hans Strubbe: “Echt grote nadelen heb ik niet ondervonden, de minpunten van het systeem leer je gaandeweg kennen. Het toevoegen van een foto bijvoorbeeld is nogal omslachtig want de foto dient eerst elders online te worden geplaatst voor je deze op je route kan plaatsen, want het systeem voorziet geen mogelijkheid om je foto’s op RouteYou zelf op te laden. Er wordt gewerkt met een hyperlink naar je foto. Picasa is één van de mogelijkheden waar je gratis webruimte krijgt om je foto’s online te plaatsen. Een tussentijdse opslag en het doorsturen van je route is eveneens aan te raden want zeker in het begin kan het nogal eens gebeuren dat je volledig opnieuw dient te beginnen en

Mariabeeldje in staaikapelletje voor Kamiel Bil
 Damme
 Locatie: Damse Steenweg net over de grens met Oostkerke
 Situatie 2008: bestaand

Net over de grens met Oostkerke vinden we aan de rechterzijde het staaikapelletje.

Op het bord staat te lezen: Bid voor de ziel van Kamiel Bil, geboren te Dudzele op 10-1-1925. Hier laffelijk vermoord op 21-12-1951. Kamiel was melk gaan halen op een nabijgelegen boerderij bij Gerard Van de Wiele die de herberg 'Kruiskalsjede'

Screenshot van de erfgoedroute in Dudzele op RouteYou.com

dat is nooit leuk. Het nemen van bijvoorbeeld de kortste weg of de mooiste weg kan in het begin ook wel eens voor problemen zorgen, maar eenmaal opgestart is het aanmaken, toevoegen of wijzigen van je route kinderspel.”

HV: Heeft u al feedback gekregen van gebruikers? Hoe percipiëren zij het systeem?

Hans Strubbe: “De eerste mondelinge commentaren waren alvast positief. Er is ook een mogelijkheid om op de website een online reactie te plaatsen, maar tot op heden gebeurde dit nog niet. De algemene reactie is dat de route duidelijk en overzichtelijk is samengesteld, en dat het systeem eenvoudig te gebruiken is. Wat betreft de mogelijkheid tot het gebruik van de GPS ontving ik nog geen reacties; ik probeerde deze mogelijkheid zelf ook nog niet uit. Ik raad alvast iedereen aan om zelf eens te experimenteren met de mogelijkheden van het systeem, het kan alleen maar bijdragen om ons erfgoed nog meer te promoten.”

De route ‘onroerend religieus erfgoed te Dudzele’ kan je vinden op volgende locatie:

<http://www.routeyou.com/route/view/32954/onroerend-religieus-erfgoed-te-dudzele.nl>

Alle aanvullingen of opmerking zijn steeds welkom.

www.degroenetente.be

Route van het joods erfgoed in de provincie Antwerpen

Op 7 september, de Europese dag van het joods cultureel erfgoed, werd in de provincie Antwerpen een nieuwe erfgoedroute rond Joods erfgoed ingehuldigd. De route kadert binnen de ‘Europese route van het joods erfgoed’, die enkele jaren geleden in Straatsburg ontstond en de aandacht wil trekken op de veelzijdigheid en de rijkdom van de joodse cultuur in Europa. Talrijk zijn de sporen van joodse aanwezigheid: in cultuur en kunst, in economische activiteiten, met synagogen, studiehuizen en begraaf-

plaatsen. De provincie Antwerpen vormt een uitermate belangrijke schakel in de Europese route. De specificiteit van de joodse aanwezigheid in de provincie getuigt van een harmonieuze integratie in de lokale economische, industriële en culturele ontwikkeling, evenwel met een groot respect voor de joodse religie. De Antwerpse route van het joods erfgoed doorkruist de provincie van noord naar zuid, van de Dossinkazerne in Mechelen tot de synagoge van Heide-Kalmthout.

Meer info over de Europese route van het joods erfgoed is te vinden op www.jewishheritage.org



de Hollandse Synagoge aan de Bouwmeesterstraat in Antwerpen (foto: www.erf-goed.be)

Inspiratiedag en Infosessies

‘Uit vriendschap!?’

Het einde van de zomer komt stilaan in zicht. Maar niet getreurd. Tijdens het najaar zorgt Erfgoeddag met stellige zekerheid voor het mooie weer. De negende editie van dit evenement rond cultureel erfgoed, dat plaatsvindt op zondag 26 april 2009, staat immers volledig in het teken van het thema ‘Uit vriendschap!?’

Oktober belooft de eerste van een lange reeks vriendschappelijke maanden te worden, met een resem aan activiteiten waarbij je bestookt wordt met inspiratie en praktische informatie. Op woensdag 1 oktober geeft de Coördinatie Erfgoeddag in aanwezigheid van Vlaams minister van Cultuur Bert Anciaux (o.v.) de officiële aftrap van de voorbereidingen van Erfgoeddag. Om je verder op weg te helpen met jouw activiteit op Erfgoeddag organiseren we van 6 tot en met 13 oktober 2008 infosessies.

Vriendschap ... What's in a name?

Wat is vriendschap? Anno 2008 lijkt de vraag eerder retorisch van aard. Iedereen heeft toch vrienden, heeft er minstens ooit een paar gehad of kent een verhaal over ware vrienden? Wanneer je echter in het verleden begint te graven en naar ‘de’ betekenis van vriendschap op zoek gaat, kom je terecht in een fascinerend en veelzijdig onderzoeksdomen. De gelaagdheid, de complexiteit en de maatschappelijke rol van vriendschap doorheen de geschiedenis maakt het tot een uitdagend thema voor de erfgoed- en cultuursector.

Erfgoeddag 2009 wordt hét cultureel-erfgoedevenement dat je niet aan je neus voorbij kunt/mag laten gaan. De voorbereidingen van Erfgoeddag 2009 vangen aan op 1 oktober met een inspiratiedag ‘Vriendschap is ...’ Zes auteurs, dichters, filosofen en historici komen aan het

woord. Na deze dag kijk je ongetwijfeld anders tegen vriendschap aan.

Van 6 tot en met 13 oktober doorkruisen we het hele land met infosessies. Deze bieden een antwoord op al je vragen en bezorgen je heel wat inspiratie en materiaal om mee aan de slag te gaan. Ook de praktische kant komt uitgebreid aan bod. Kortom, een praktische toolkit om jouw Erfgoeddag-activiteit in de steigers te zetten.

Voor wie?

Voor iedereen die geïnteresseerd is in cultureel erfgoed en vriendschap, en daarmee op Erfgoeddag wil uitpakken. Wil je iets tonen, vertellen, doen, onderzoeken, schrijven, delen met/over ... op Erfgoeddag? Dan zijn deze activiteiten zeker niet te missen!

Meer weten?

Surf naar www.erfgoeddag.be, klik voor de inspiratiedag op ‘Inspiratiedag’ en voor de infosessies op ‘praktisch’ en vervolgens op ‘infosessies’. Je vindt hier alle praktische informatie over programma, locatie, tijd en plaats, en niet te vergeten, een inschrijvingsformulier. Snel inschrijven is de boodschap, voor beide activiteiten, want het aantal deelnemers is beperkt. En al die inspiratie is bovendien helemaal gratis!

Nog vragen? Mail ons op info@erfgoeddag.be of bel naar 02 213 10 81/82.

Coördinatie Erfgoeddag
p/a FARO, Vlaams Steunpunt voor cultureel erfgoed
vzw
Priemstraat 51
1000 Brussel

Wetenschappelijk onderzoek deelcollecties erfgoed in het Land van Waas – beknopte voorstelling van de onderzoeksresultaten

1. Inleiding



‘Dit is een uniek stuk, het herinnert aan tradities en gebruiken rond dood en begrafenis in de streek.’

‘In een typische landbouwomgeving van het Land van Waas is deze ploeg een uiting van vroegere economische activiteiten.’

‘De collectie weerspiegelt de 19^{de}-eeuwse visie van goeude burgers op musea en verzamelen.’

‘Deze klompen komen uit het Waasland en zijn hier gebruikt; ze zijn heel belangrijk omdat klompenmakerij een typisch ambacht van de streek was.’

Dit zijn enkele uitspraken die opgetekend zijn uit de mond van erfgoedbeheerders in het Land van Waas tijdens het onderzoek naar deelcollecties erfgoed in de regio. Het zijn antwoorden op de vraag wat het belang is van het erfgoed dat bewaard wordt in de streek. Het onderzoek vond plaats in 2007 in opdracht van de Erfgoedcel Waasland door twee onafhankelijke onderzoekers,

Iris Steen en Patrick Van den Nieuwenhof¹. Het kreeg de naam WODE (Wetenschappelijk Onderzoek Deelcollecties Erfgoed in het Land van Waas). Voor het eerst werd in Vlaanderen een inventaris van het cultureel erfgoed gemaakt op deelcollectieniveau. De conclusies en aanbevelingen uit dit onderzoek dienen als beleidsinstrument voor de uitwerking van het Erfgoedconvenant Land van Waas. Ze helpen een beleid uitstippelen dat gericht is op een gezamenlijke aanpak van een aantal belangrijke kwesties in de omgang met erfgoed, zoals inventarisatie, collectiemobiliteit, selectie- en afstotingsbeleid, behoud en beheer en depotruimte.

2. Onderzochte organisaties

Alleen de organisaties, waarvoor het Erfgoedconvenant Land van Waas in de eerste plaats een beleid kan ontwikkelen, zijn diepgaand onderzocht. Dat zijn Wase musea, heemkringen, archieven en andere verenigingen/organisaties met (Wase) collecties. Onder de 44 diepgaand onderzochte instellingen waren 9 heemkundige kringen met een collectie. Daarnaast zijn andere publiekrechtelijke organisaties met erfgoed, zoals de archieven van gemeenten en OCMW's en het Rijksarchief in Beveren, eveneens diepgaand onderzocht. De andere organisaties met erfgoed zijn globaal onderzocht. Het gaat hier om erfgoedcollecties van polders en kerkfabrieken. Het valt te verwachten dat het Erfgoedconvenant Land van Waas voor deze organisaties alleen op afstand iets kan betekenen. Bedrijven en verenigingen die erfgoed bewaren, maar niet als voornaamste opdracht, vormen een problematiek apart. Er is nog weinig zicht op de omvang van deze groep en het erfgoed dat zij beheren. Dit vergt een apart project en dat kon binnen deze aanpak niet grondig uitgevoerd worden. Bedrijfs- en verenigingsarchieven, die bewaard worden bij archiefinstellingen of heemkundige kringen zijn wel meegenomen bij de inventarisatie. Zo werd een zo compleet mogelijk beeld gecreëerd van de deelcollecties, die in het Waasland bewaard worden

¹ Onroerend en immaterieel erfgoed valt niet binnen de scope van dit onderzoek. In Vlaanderen valt het onroerende erfgoed onder een ander beleidsdomein dan het roerende en het immateriële erfgoed. Onroerend erfgoed is grondgebonden en behoort daarom tot de bevoegdheden van het gewest. Roerend en immaterieel erfgoed zijn persoonsgebonden en behoren daarom tot het terrein van de gemeenschap. Omdat erfgoedconvenanten instrumenten van de Vlaamse Gemeenschap zijn, valt het onroerende erfgoed hier dus buiten. Dit betekent niet dat hoge schotten opgetrokken worden, maar wel dat er praktische taakverdelingen bestaan. Het werkkterrein van een erfgoedconvenant is dus het roerende en immateriële erfgoed. In dit onderzoek is alleen het roerende erfgoed betrokken. De inventarisatie van het immateriële erfgoed vergt een aparte methodiek, die buiten de reikwijdte van dit onderzoek ligt.

bij deze organisaties.

3. Resultaten en conclusies

3.1 Registratie

Verantwoord erfgoedbeheer begint met een volledige en toegankelijke registratie. Daarmee kunnen een aantal problemen, die in het onderzoek geconstateerd zijn, ondervangen worden. Veel beheerders zijn zich bewust van het belang van registratie en werken er ook aan, zij het vaak versnipperd. De meeste inventarissen, op papier of geautomatiseerd, zijn echter alleen te raadplegen in de organisatie zelf. Weinig inventarissen zijn raadpleegbaar via internet. Hierdoor zijn collecties weinig toegankelijk. Uitwisseling en collectiemobiliteit worden daardoor bemoeilijkt. Onder andere omdat uitwisseling van informatie zo moeilijk is, bestaat er weinig samenwerking rond collectievorming.

3.2 Eigendom



Een ander probleem dat deels ondervangen kan worden met een goede registratie is dat van het eigendom. Tijdens het onderzoek werden regelmatig onduidelijkheden vastgesteld over het eigendomsrecht over bepaalde stukken. Het gebrek aan duidelijke procedures, het diffuse gebruik van bepaalde termen en de vage grens tussen een organisatie en haar bestuur zijn mankementen die in de toekomst kunnen en moeten opgelost worden. Het was

daarom niet altijd even eenvoudig om de eigendomstitel van deelcollecties of de afzonderlijke onderdelen ervan te achterhalen.

Er is een veelheid aan termen om de manier waarop erfgoedstukken in organisaties zijn terechtgekomen te benoemen, bijvoorbeeld verwerving of acquisitie, overdracht, schenking, bewaargeving en bruikleen. Los hiervan bleken er nogal wat problemen te zijn rond het eigendom zelf.

Er worden steeds meer zaken verkocht op veilingen als E-Bay. Naast prullaria worden vaak ook interessante en (financieel) waardevolle voorwerpen en documenten te koop aangeboden. Schrijnend hierbij is dat het in sommige gevallen ook om stukken gaat die van een instelling of vereniging zijn. Soms is er duidelijk sprake van diefstal. Dit probleem kan maar verholpen worden door het goed registreren en fotograferen van de collectie. Alleen met die bewijzen kunnen stukken terug opgeëist worden.

Ook stukken, die eigendom zijn van een openbare overheid, zijn terug te vinden op (online) veilingen. Deze kunnen zonder al te veel formaliteiten teruggevorderd worden op basis van het juridische begrip 'openbaar domein'. Stukken afkomstig van overheden, ook die van uit het ancien régime, behoren tot het openbaar domein en kunnen bijgevolg niet vervreemd worden. Het is dus ook niet mogelijk dat de eigendomstitel overgaat bij een eventueel beheer door een andere instantie.

In sommige heemkundige kringen worden stukken soms op persoonlijke titel in ontvangst genomen. Dit heeft vaak tot gevolg dat deze stukken als iemands individueel bezit beschouwd worden, waardoor de grens tussen een collectie van een organisatie en die van een privé-persoon vervaagt. Een goed register van ingekomen stukken is daarom van cruciaal belang. Ook in de statuten kan expliciet gesteld worden dat een lid of bestuurder geen aanspraak kan maken op de erfgoedstukken die aan de vereniging gegeven worden. Een andere veel gebruikte oplossing is dat niet de heemkundige kring, maar de gemeente of stad eigenaar is van de collectie; de heemkundige kring heeft dan enkel een beherende functie.

Sommige stukken worden na verloop van tijd opgevraagd door de schenker zelf of door diens erfgenamen. Eventuele kosten zoals voor restauratie of voor de registratie hebben dan een financiële consequentie voor rekening van de instelling of vereniging. Het toepassen van een consequente terminologie en het opstellen van een contract kunnen dit probleem voorkomen.

Gezien de onduidelijkheid die bestaat over eigendom en allerlei vormen van overdracht is het aan te bevelen erfgoedorganisaties te stimuleren altijd contracten op te maken bij schenking, bewaargeving en bruikleen. Daarbij moet ook gewezen worden op het belang van het ge-

bruik van een register van inkomende stukken, zodat de instelling of vereniging en niet een individu eigenaar of bewaarder wordt. Om te voorkomen dat overheidsdocumenten te koop worden aangeboden of gekocht worden door private personen of organisaties, is sensibilisering rond het begrip 'openbaar domein' aan te raden.

3.3 Vrijwilligers



De zorg voor het erfgoed in het Waasland wordt voor een groot deel gedragen door vrijwilligers; bijgevolg is in het onderzoek specifiek aandacht besteed aan vrijwilligersorganisaties. De vrijwilligers zijn te vinden in musea, bibliotheken, documentatiecentra, kerken en kloosters. In sommige organisaties zijn er enkel vrijwilligers, in andere werken professionelen samen met vrijwilligers. Een interessante categorie vrijwilligers, die op verschillende plaatsen werd aangetroffen, zijn de professionele vrijwilligers. Dit zijn mensen die professioneel in de erfgoedsector werken en zich bijkomend in een vrijwilligersorganisatie inzetten. Zij betekenen een meerwaarde, omdat zij hun professionele deskundigheid kunnen inzetten. Vrijwilligers blijken zeer gemotiveerd te zijn. De meesten geven ongeveer dezelfde drijfveren voor hun inzet aan: interesse in het onderwerp, zinvolle vrijetijdsbesteding, inzet voor de gemeenschap en de sociale aspecten van het verenigingsleven. Meestal is het niet één van

deze motieven, maar een combinatie ervan, die hen de energie geeft dit werk te blijven doen.

Alle vrijwilligersorganisaties is gevraagd de sterke en zwakke kanten, de kansen en bedreigingen van hun werking aan te geven. Daaruit komen veel parallellen tevoorschijn. Sterke punten zien de vrijwilligers in de gedrevenheid, de sociale aspecten van het werk, de samenwerking met professionelen en de deskundigheid. Die deskundigheid kunnen de leden al doende verworven hebben of kunnen ze meebrengen uit professionele activiteiten (in en buiten de erfgoedsector). Zwakke kanten zijn dan weer de overbelasting van vrijwilligers, het los-vaste engagement, het gebrek aan deskundigheid op een bepaald terrein of het gebrek aan aansluiting bij grotere gehelen.

Kansen zien de meesten, zij het op verschillende terreinen: de één ziet kansen in de steun van de stad of de gemeente, de ander in het Vlaamse erfgoedbeleid, nog anderen in een meer structurele samenwerking tussen professionelen en vrijwilligers of deskundigheidsuitwisseling tussen vrijwilligers. De grootste gemeenschappelijk gesignaleerde bedreiging is het gebrek aan vrijwilligers, deels veroorzaakt door vergrijzing. De professionele organisaties, die met vrijwilligers werken, zien verschillende snelheden bij professionelen en vrijwilligers en als gevolg daarvan een kloof tussen beide groepen. Ook de reglementeringslast, door toepassing van een aantal wetten, veroorzaakt onduidelijkheid. Tenslotte worden vrijwilligers overspoeld met aanbiedingen van vorming, studiedagen en andere activiteiten, die vaak overdag en ver weg georganiseerd worden. Vormingsactiviteiten overdag zijn voor vrijwilligers, die een reguliere baan hebben, lastig; voor anderen is dat geen probleem.

4. Doordacht bewaren

Organisaties kregen de vraag wat het belang van hun deelcollecties voor het Waasland is. Uiteraard zijn de antwoorden hierop subjectief, maar er is een lijn in aan te brengen. Vrijwel voor alle deelcollecties konden de bewaarders of beheerders aangeven waarom ze het bewaren waard zijn, op verschillende geografische schalen (voor de gemeente, de regio, Vlaanderen, België of internationaal). Deze waarde hebben de deelcollecties onder andere omdat ze bronnen voor lokale of regionale geschiedenis zijn, er herinneringen en emoties mee verbonden zijn, ze representatief zijn voor een proces, een periode of een plaats, omdat ze uniek of mooi zijn. De citaten aan het begin van dit artikel zijn daar voorbeelden van. De verschillende deelcollecties kunnen nog aan belang winnen doordat ze elkaar aanvullen, informatie over bepaalde

deelcollecties ook relevant is voor andere of vergelijking oplevert dat sommige deelcollecties echt uniek zijn. Dat kan als die informatie beschikbaar is via registratie. Nu missen vele deelcollecties een bredere context, kan het belang van plaatselijke collecties voor de regio moeilijk ingeschat worden en kunnen deelcollecties elkaars belang niet versterken doordat ze elkaar inhoudelijk aanvullen, samen een ruimere periode omvatten of samen meer unieke en zeldzame stukken bevatten. Deze vaststelling onderstreept nog eens het belang van registratie en toegankelijkheid daarvan.

Afstemming van collectiebeleid, met alle erfgoedpartners in de regio nadenken over welk erfgoed, van wie en voor wie in de toekomst verzameld en getoond wordt, is heel belangrijk om dubbel werk en overlapping in collecties te voorkomen of lacunes aan te vullen. Het gaat echter verder. Het is duidelijk geworden uit de missies van de verschillende organisaties en het belang dat gehecht wordt aan het erfgoed in het Waasland dat dit erfgoed een belangrijke rol speelt in plaatselijke gemeenschappen én in de regio. Maar over welk erfgoed gaat het en voor wie is het van belang? Is het twintigste eeuwse-erfgoed een feest van herkenning voor iedereen? Reflecteren de archieven de aanwezigheid van alle groepen in de gemeenschap? Voor ouder erfgoed is het moeilijk alsnog te zorgen dat dit een afspiegeling vormt van de maatschappij van dat moment. Erfgoed is tenslotte kwetsbaar en vergankelijk. Maar voor het selecteren en bewaren van recenter erfgoed voor de huidige bewoners en voor toekomstige generaties kunnen wel criteria opgesteld worden. Voor publiekrechtelijke archieven bestaan die criteria al, voor private en bedrijfsarchieven nog niet. Deels is dit een vraagstuk dat de reikwijdte van het Erfgoedconvenant Land van Waas te boven gaat, maar de huidige praktijk is dat private en bedrijfsarchieven verzameld worden bij heemkundige kringen en in gemeentearchieven. Daarom zijn onderlinge afspraken nodig en richtlijnen voor selectie en afstoting op basis van wat voor de inwoners van de streek belangrijk geacht wordt.

Voor documentaire en objectencollecties rijzen drie belangrijke vragen: welk materiaal bewaren we, uit welke periode en hoe verdelen we de taken? Wat vooral opvalt bij collecties over ambachten en dagelijks leven in de twintigste eeuw is dat er nauwelijks verzamelingen doorlopen tot het heden. Er is weinig 'erfgoed met een stekker', de meeste collecties voorwerpen zijn pre- of proto-industrieel. Dat heeft te maken met de mensen die het verzamelen of verzameld hebben. Herinnering en nostal-

gie spelen een belangrijke rol bij het selecteren van de te bewaren voorwerpen of documentatie. Hoewel dit valabele motieven zijn, is de herinnering van een zeventigjarige anders dan die van een dertigjarige. Als herkenbaarheid van erfgoed belangrijk is, moeten de collecties ook herkenbaar zijn voor verschillende (leeftijds)groepen in de gemeenschap. Dan horen de lp en de transistorradio, de mp3-speler en de gameboy, de computer en de mixer ook in het museum. De cultuur van alledag, het sociaal-economische leven en de vrijetijdsbesteding – thema's die nu veelvuldig voorkomen – zijn enorm veranderd de laatste vijftig jaar. Er is weinig dat nog plaatsgebonden is; dat maakt het des te dringender samen na te denken over welk erfgoed een beeld geeft van het leven in de plaatselijke of regionale gemeenschap en hoe verzameltaken verdeeld worden. Het heeft weinig zin allemaal ongeveer hetzelfde te bewaren. Daarbij moet ook meegenomen worden dat de gesloten samenlevingen open zijn geworden, de bevolking mobieler. Hoe komt dat tot uiting in het te bewaren erfgoed? Komen de dierbare stukken van de asielzoekers in Sint-Niklaas ook in het museum, zoals de koffertjes en Bijbeltjes van de immigranten die naar de Verenigde Staten kwamen nu in vitrines op Ellis Island staan? Is er aandacht voor de archieven van de islamitische instituten?

De genoemde thema's zijn gebaseerd op wat er al is, maar er zijn lacunes. Zo is er nog nauwelijks e-erfgoed in de regio en er is nog niet vastgesteld welke thema's voor de regio van belang zijn. Deze belangrijke oefening kan maar op termijn en in stappen gedaan worden. Toch kan er nu al, op basis van wat er bekend is geworden over het erfgoed en de erfgoedorganisaties, nagedacht worden over het bewaren en ontsluiten van erfgoed voor zoveel mogelijk mensen in de streek, nu en in de toekomst. De erfgoedgemeenschappen² kunnen hierin een belangrijke rol spelen, gecoördineerd en geïnspireerd door de Erfgoedcel Waasland.

5. En verder?

Met WODE is een stand van zaken opgemaakt, waarmee het Erfgoedconvenant Land van Waas (de Erfgoedcel en alle partners) verder kunnen werken aan het erfgoed dat nu al bewaard wordt en het erfgoed van de toekomst. De Erfgoedcel Waasland heeft daarom een groot aantal aanbevelingen uit het rapport verwerkt in haar beleidsplan 2009-2014³. Een aantal aanbevelingen is echter breder

² Erfgoedgemeenschappen spelen een belangrijke rol in het nieuwe cultureel-erfgoedbeleid. Het zijn groepen die waarde hechten aan specifieke aspecten van cultureel erfgoed (bijvoorbeeld archeologie, traditionele stoeten of de geschiedenis van een dorp) die ze wensen te behouden en aan toekomstige generaties over te dragen met publieke acties.

³ http://www.erfgoedcelwaasland.be/images/filelib/20080130_definitief_beleidsplan_volledig.pdf.

en algemener dan de werking van het erfgoedconvenant. Wat in het Waasland is gebleken, zal veel organisaties in de rest van Vlaanderen bekend voorkomen. Het volledige eindrapport (360 p.) en een samenvatting (26 p.) zijn daarom te vinden op de website van de Erfgoedcel Waasland⁴ en worden op aanvraag opgestuurd.

Erfgoedcel Waasland
I.C.W.
Lamstraat 113
9100 Sint-Niklaas
03 780 52 10
erfgoedcel@icwaas.be
www.erfgoedcelwaasland.be

WODE coördinatie en contact:

Ode De Zutter, 03 780 52 11,
ode.dezutter@icwaas.be

Fotomateriaal – copyrights

Het fotomateriaal staat eveneens op
www.beeldbankwaasland.be en
kaderde binnen de actie Favoriet erfgoed
voor Erfgoeddag 2007.

Rottier: © Erfgoedcel Waasland – Fotograaf Stefaan Van
Hul

⁴ <http://www.erfgoedcelwaasland.be/product.php?lang=NL&prodid=242&catid=41&itemno=0&pos=8>.

‘In Balans!’ met ZENITH 2008

Actief leven na je 50ste

Doe-beurs in Brussels Expo van 18 tot en met 22 november 2008

Actief leven na je 50^{ste}, Zenith toont hoe het kan... Van 18 tot 22 november bruist deze beurs van de interessante ideeën voor de actieve 50-plusser. Gedurende 5 dagen verzamelen zich in Paleis 3 en 4 van Brussels Expo maar liefst 260 exposanten. Op het programma staan onder meer voordrachten, modedefilés, interactieve workshops en demonstraties. Deze 15^{de} editie biedt weer een brede waaier aan informatie, animatie en interactie die naadloos aansluit bij de leefwereld van de huidige Plus-generatie. Met het thema ‘In Balans!’ als leidraad, belooft Zenith 2008 evenwichtiger dan ooit te worden.

In november verwelkomt de Zenithbeurs reeds voor de 15^{de} keer duizenden levensgenieters vanaf 50 jaar. De organisatie slaagt er ieder jaar weer in om hun bezoekers datgene aan te bieden wat de hedendaagse 50-plussers interesseert, overzichtelijk gepresenteerd in enkele zones. Vrije Tijd & Toerisme, Recht & Geld, Gezond, Mooi & Fit en Lifestyle zijn de 4 zones die reeds in de vorige edities terug te vinden waren. Dit jaar wordt de beurs uitgebreid met een 5^{de} zone, namelijk Werk & Samenleving. In deze zone kan men terecht voor antwoorden op actuele vragen als ‘Hoe zit het met werken na je 50^{ste}?’, ‘Hoe vind ik het juiste financiële evenwicht tussen werk en vrije tijd?’ en ‘Wat zijn interessante regelingen voor 50-plussers op arbeidsvlak?’.

Zenith praktisch:

Wanneer? Van dinsdag 18 tot en met zaterdag 22 november 2008

Openingsuren? elke dag van 10 tot 17.30 uur

Waar? Brussels Expo, Paleis 3 en 4

Toegangsprijs? 8 euro, maar mits gebruik van de reductiebon hieronder slechts 4 euro.

Info? www.salonzenith.be

Route?

met de auto:

- Brusselse ring uitrit 7 bis Expo
- volg de Zenith wegwijzers
- parking C (Romeinse Steenweg), 4 euro voor de hele dag

met het openbaar vervoer:

TREIN:

- Brussel Centraal, metrolijn 1A, richting Koning Boudewijn
- metrostation Heizel (voorlaatste halte): 500 m van Paleis 4

TRAM:

- lijn 23 en 51 tot aan paleis 1 (halte Heizel)

BUS:

- lijn 84 en 88 (halte Heizel)

Brussels Fairs and Exhibitions

Catherine Decuypere, organisatie Zenith

tel: + 32 (0)2 474 85 68

c.decuypere@bfe.be

Voor meer info : surf naar www.salonzenith.be



Actief leven na je 50^{ste}

Zenith

Brussels Expo 18-22 | 11 | 2008

Dagelijks van
10u tot 17u30
paleis 3 & 4

Info: www.salonzenith.be

Reductiebon

Bij afgifte van deze bon aan de kassa van Zenith 2008, betaalt u **slechts €4** voor uw inkomticket i.p.v. €8. (1 bon per persoon.)







-50%

Molenland Vlaanderen: een tweeluik

*Een project van Alain Goublomme
molenaar op de Herzeelse staakmolen Te Rullegem*

In het najaar van 2008 verschijnen twee molenfotoboeken die uniek zijn voor de Lage Landen.

Het ene boek vertelt een historisch beeldverhaal in vijf hoofdstukken: de laatste bloeiperiode van de ambachtelijke molen in de tweede helft van de 19^{de} eeuw, molens tijdens de Grote Oorlog, molens in hun nadagen en ten slotte de herwaardering ervan als kostbaar, levend erfgoed. Ook markante molenaars en molenbouwers krijgen aparte aandacht. Het gaat om zelden of nooit gepubliceerd beeldmateriaal uit de bijzonder waardevolle collecties van de Stichting Levende Molens Nederland, Frans Weemaes, Ton Meesters, Norbert Raes Het accent ligt op molens uit Oost- en West-Vlaanderen, Vlaams-Brabant, Zeeuws-Vlaanderen en Frans-Vlaanderen. Elke periode wordt deskundig toegelicht door befaamde molinologen zoals Paul Bauters, John Verpaalen, Walter van den Branden en Lieven Denewet.

Het andere boek is een fotografische impressie, een scala van zeer recente en ontroerend mooie sfeerbeelden van ros-, water- en windmolens en nog actieve molenaars. De ronduit schitterende foto's zijn van de wijsvinger van Philippe Minnaert (die ook al fotografeerde voor de boeken 'De Vlaamse Ardennen' en 'Beeldig Oudenaarde') en Mireille Verscheure. Philippe benadert de molen alsof die een fotomodel is, maar hier is het wel de fotograaf die onvermoeibaar beweegt op zoek naar ongewone en dus telkens verrassende perspectieven. Mireille is een onterecht bescheiden fotografe die ook vaak vanuit een ongebruikelijke lenshoek de ziel van de Vlaamse molenwereld subtiel blootlegt.

Het voorwoord van de beide boeken werd geschreven door zanger, beeldhouwer en levensfilosoof Willem Vermandere, die zelf eigenaar is van een oude poldermolen.

De zeer fraaie boeken hebben een harde kaft (formaat 21 x 29,7 cm., liggend), zijn ingenaaid en bevatten honderden zwartwit- en kleurenfoto's over bijna 400 pagina's. De twee boeken worden aangeboden in een foedraal.

Bestellen

De twee boeken kosten **tot 20 oktober 2008** samen 59,90 euro. De boeken kunnen ook apart worden aangekocht voor 30 euro/stuk. Wie vóór deze datum betaalt voor 1 of 2 boeken krijgt een persoonlijke uitnodiging voor een receptie en signeersessie (door Willem Vermandere en alle andere medewerkers) ter gelegenheid van de officiële voorstelling op zondagnamiddag 30 november 2008 in het 16^{de}-eeuwse stadhuis van Oudenaarde, een schitterend voorbeeld van Brabantse gotiek. Als u komt, krijgt u bovendien een extra foto in groot formaat cadeau. Boeken die op die dag niet kunnen worden opgehaald, worden toegestuurd per post.

Na 20 oktober 2008 kosten de boeken 32,50 euro/stuk. Wie ze dan per post wenst te ontvangen, betaalt 7,50 euro verzendkosten extra.

Vlamingen betalen alles op het rekeningnummer 063-4634415-81 van Alain Goublomme, Ommegangstraat 17, 9667 Horebeke. Nederlanders betalen op rekeningnummer 861.888.049 van de Stichting Levende Molens, Vincentiusstraat 7, 4701 LM Roosendaal.

U vermeldt: "twee molenfotoboeken", "boek 1" (historisch beeldverhaal) of "boek 2" (fotografische impressie).

Meer weten?

Alain Goublomme: (055) 45 57 73 – alain@goublomme.telenet.be

Stichting Levende Molens: (0165) 56 49 30 – molencentrum@home.nl

Forum Vlaamse Archeologie in het voetlicht

Wie de archeologie in Vlaanderen wat probeert op te volgen, kan er niet omheen: het Forum Vlaamse Archeologie laat geregeld van zich horen. De ene keer omdat beleidsmakers aan de mouwen getrokken worden over het uitblijven van het onroerend erfgoeddecreet, een andere keer omdat een parlementaire vraag naar het Forum verwijst, of omdat er trammelant gemaakt wordt over een site die zomaar wordt weg gegraven. Maar wie of wat is dat Forum nu juist?

Het Forum Vlaamse Archeologie (FVA) werd als vzw opgericht in 2006. Haar hoofddoel is het bundelen en behartigen van de belangen van de archeologie in Vlaanderen. Deze doelstelling probeert het Forum onder meer te bereiken door als onafhankelijke vereniging te pleiten voor het Vlaamse archeologische erfgoed om die zo een plaats in het maatschappelijk en politiek gebeuren te bezorgen. Als middenveldorganisatie wordt het FVA ondertussen geregeld aangezocht om haar visie op bepaalde feiten of voorstellen te formuleren.

Tegelijkertijd wil het de communicatie tussen diverse belanghebbenden en geledingen verbeteren. Of moeilijker gezegd: het Forum Vlaamse Archeologie wil een structurele bijdrage leveren in de verbetering van de interne en externe communicatie van het veld van de Vlaamse archeologie. Dit in de overtuiging dat betere communicatie in de Vlaamse archeologie ook een verbetering in de uitvoering van het erfgoedbeleid in het algemeen en de archeologische monumentenzorg in het bijzonder kan teweeg brengen. Het opzetten van een jaarlijkse Forumdag voor iedereen geïnteresseerd in de Vlaamse archeologie is daarvan een goed voorbeeld (zie verder).

Voor haar werking steunt het FVA op vrijwilligerswerk. Hierbij kan overigens iedereen een steentje bijdragen. Want laat het duidelijk zijn dat het FVA er niet alleen

is voor beroepsarcheologen. Het is van meet af aan de bedoeling geweest om professionele en vrijetijdsarcheologen, erfgoedzorgers en -bezorgden in een constructieve dialoog bij elkaar te brengen. Ook heemkundigen maken natuurlijk, door hun bijzondere kennis van de lokale geschiedenis, deel uit van deze doelgroep. We nodigen geïnteresseerden bij deze dan ook graag uit tot samenwerking.

Hoe of in wat die samenwerking zich zal vertalen, valt nog te bekijken maar nu al is iedereen welkom op onze activiteiten. Zo is er de jaarlijkse Forumdag, voor 2009 gepland op 25 april in Leuven. Behalve informatieverstrekking over recente ontwikkelingen, wordt er die dag ook gepeild naar de meningen van de aanwezigen om toekomstige strijdpunten te bepalen en is er veel ruimte voorzien voor persoonlijke contacten. Wil je dus weten wie in je buurt werkzaam is als archeoloog of wil je horen en meesturen wat er in de komende tijd op het vlak van archeologie moet gebeuren, stip de Forumdag dan maar snel aan in je agenda!

Wie meer over het FVA wil te weten komen, wendt zich het beste tot de website: <http://www.f-v-a.be>. Daarin worden o.m. op geregelde tijdstippen nieuwsflitsen gelanceerd met actualiteiten over acties van het Forum.

Voel je je betrokken bij alles wat hierboven aan bod komt, wil je op de hoogte gehouden worden of meewerken, dan is het lidmaatschap van het FVA iets voor jou. Iedereen is welkom! Het sympathiserend lidmaatschap is gratis en houd je op de hoogte van de acties van het Forum; steunend lid word je vanaf 15 EUR. Inschrijven gebeurt via <http://www.f-v-a.be/lidmaatschap.html>.

Lid of geen lid: ideeën en suggesties kan je altijd kwijt op info@f-v-a.be.



MIJMERINGEN

Caesar Gezelle, *Mijmeringen*

Editie en commentaar door Johan van Iseghem

Caesar Gezelle (1875-1939) leefde gebukt onder een verpletterende last: zijn familienaam, die van zijn oom Guido, met wie hij onophoudelijk vergeleken werd maar wiens talent hij niet deelde. In Ieper stelde hij eind 1927 en in de loop van 1928 een manuscript samen: *Mijmeringen*. Het bestaat uit losse prozateksten: herinneringen, standpunten en reflecties. Enkele ervan verschenen in de lokale krant *Het Ypersche Volk*, vaak in een afwijkende versie. Eigenlijk ambieerde hij een uitgave in boekvorm, maar zo ver is het nooit gekomen.

Wij maken kennis met de psychologie en de opvattingen van deze merkwaardige auteur. Hij zet zich af tegen modernistische stromingen in de kunst. Het Nederlands slaat hij vaak hoger aan dan de Vlaamse taalvariant. Hij relateert het belang van bepaalde Vlaamse kunstenaars - al speelt frustratie daarbij een rol. Hij heeft een flink stuk van de wereld gezien en beseft, meer dan sommige tijdgenoten, tot wat voor zielige toestanden het nationalisme kan leiden. Wij leren nieuwe biografische details kennen: o.a. over zijn jeugd, zijn moeizame studies te Leuven, zijn verblijf te Versailles tijdens de eerste wereldoorlog, de receptie van zijn werk, de pijnlijke verhouding met zijn neef Stijn Streuvels en wrijvingen met de familie Gezelle in het algemeen.

We maken kennis met het normensysteem, de visie op literatuur en cultuur en de vaak aparte legitimering van artistieke voorkeur in sommige katholieke milieus tijdens het interbellum. De auteur weidt uit over aspecten van devotie en volksgebruik, wat ook heel wat aanknopingspunten oplevert voor heem- en volkskunde.

DE AUTEUR

Johan van Iseghem is hoogleraar Moderne Nederlandse Literatuur aan de KU Leuven (Campus Kortrijk). Zijn proefschrift *Guido Gezelles 'Vlaamsche Dichtoefeningen' (1858). Een benadering van de dichter en het werk* werd in 1993 door de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde bekroond en uitgegeven. Hij schreef een *Kroniek van de jonge Gezelle* (1993) en verzorgde de samenstelling en redactie van de tentoonstellingscatalogi *Guido Gezelle. Tien reken en een toovertik* (Brugge, 1999) en *'t Is al zoo van buiten, 't is al zoo van bin'* (Kortrijk, 1999). Naast diverse tijdschriftartikels over Guido Gezelle en andere auteurs, publiceerde hij twee bijdragen over Caesar Gezelle: "Mijmeringen. Een onbekend manuscript van Caesar Gezelle", in: *Verlagen en Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 116 (2006) 3, p. 419-488; en "Voor altijd vergaan in 't ijle van de wind". Stijn Streuvels, Caesar Gezelle en de familie Gezelle", in: M. De Smedt (red.). *'Wie heet er u te slijten?' Over De vlaschaard van Stijn Streuvels. Jaarboek XII-2006 van het Stijn Streuvels genootschap*. Tiel: Lannoo, 2007, p. 187-228 en p. 326-332.

BESTELLEN

Het werk verschijnt in januari 2009.

De kostprijs bedraagt 20 euro; bij voorintekening vóór 1 november 2008: 14 euro.

Het kan besteld worden:

- via de boekhandel
- op het secretariaat van de Academie:

Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- & Letterkunde
Koningstraat 18, 9000 Gent
T: 09/265 93 40
F: 09/265 93 49
E: secretariaat@kantl.be - www.kantl.be

